

Naturskyddsföreningen
Huddinge

YTTRANDE

2024-10-13

Till
Vattenfall Eldistribution AB
c/o Sweco Sverige AB
att: Melanie Olsson
Box 34044
100 26 Stockholm

masmoglomsta@sweco.se

Planerad kraftledning mellan Masmo och Glömsta

Naturskyddsföreningen Huddinge har lämnats tillfälle till s k undersöknings- och avgränsningsområdet för en ny 130 kV-kraftledning mellan transformatorstation Masmo och planerad ny transformatorstation Glömsta i Huddinge.

Våra utgångspunkter

Naturskyddsföreningens strävan i alla sammanhang är att slå vakt om vår natur och vår miljö. Vi arbetar långsiktigt med grund i vetenskap och fakta mot alla former av natur- och miljöförstöring samt mot negativ påverkan på vårt klimat.

Samrådshandling Masmo-Glömsta

Samrådshandlingen är relativt omfattande. Nedan citeras (i kursiv) de avsnitt, som är mest relevanta för Naturskyddsföreningens granskning.

Ur Sammanfattning (sid 3):

”Vattenfall Eldistribution AB (Sökanden) planerar att ersätta en befintlig 70 kV kraftledning mellan transformatorstation Masmo och transformatorstation Flemingsberg med två nya 130 kV kraftledningar. Den ena 130 kV ledningen planeras mellan station Masmo och en ny transformatorstation benämnd Glömsta och den andra 130 kV ledningen mellan ny station Glömsta och station Flemingsberg.”

Detta yttrande gäller sträckningen Masmo-Glömsta. *”Ledningen mellan Masmo och Glömsta planeras att huvudsakligen utformas som luftledning vilket är vad Vattenfall generellt förordar för denna typ av ledning.”*

”En lokaliseringsutredning har genomförts för den nya ledningen. Föreliggande samråd avser två ledningsstråk för kabel ut från station Masmo och ett luftledningsstråk för resterande sträcka till ny station Glömsta. Anledningen till att ledningen planeras att utformas som kabel ut från station Masmo är att det saknas fysiskt utrymme för att komma fram med en luftledning. Kabelstråken följer huvudsakligen vägar eller andra hårdgjorda ytor. Luftledningsstråket är delvis förlagt längs med två befintliga 20 kV luftledningar och berör nästan uteslutande skogsmark.

Stråken berör Gömmarens naturreservat som är ett kommunalt naturreservat. Sökanden har genomfört en naturvärdesinventering och en fågelinventering för att komplettera de underlag som redan finns

gällande naturvärden längs med stråken. Hänsynsåtgärder kommer att tas fram i dialog med Huddinge kommun inför den tillståndsansökan/dispensansökan som krävs för att anlägga ledningen inom naturreservatet. Kompensationsåtgärder kommer tas fram där så krävs för förlorade naturvärden. Sökandens strävan är att ny ledning totalt sett ska leda till små miljöeffekter för naturmiljö.”

3.1 Avgränsning av utredningsområdet

(Sid 11): *”Befintlig ledning sträcker sig genom Gömmarens naturreservat och Försvarsmaktens intresse för påverkansområde övrigt¹ mellan befintlig station Masmö och planerad station Glömsta. I ett tidigt skede har Sökanden studerat alternativet att gå runt dessa områden för att minimera intrånget i dessa intressen. Utifrån en översiktlig kartstudie bedömdes det inte som rimligt, då det i alla riktningar finns bostadsområden angränsande naturreservatet och riksintresseområdet (se Figur 4). Ny kraftledning behöver således gå genom naturreservatet och Försvarsmaktens intresse, vilket i detta fall kan ses som projektets utredningsområde.”*

3.3 Utredda stråk

(Sid 12): *”Från den punkt där ledningen övergår i luftledningsutförande har Sökanden studerat möjliga luftledningsstråk. Sökanden har utrett möjligheten att följa luftledningarna som sträcker sig söderut från station Masmö. Då det saknas fysiskt utrymme för en luftledning i passage med Kungens kurvaleden har det alternativet avförts. En mindre väg, Brandvägen, går öster om 20 kV ledningarna genom naturreservatet och sammankopplar Kungens kurvaleden i norr och Gamla Stockholmsvägen i söder.”*

(Sid 13): *”Ett luftledningsstråk som följer befintliga 20 kV ledningar i så stor utsträckning som möjligt har tagits fram (se Aktuellt luftledningsstråk i Figur 5). Från Fullersta kvarn till lokalisering av station Glömsta finns inga befintliga ledningar att följa så där har utgångspunkten varit att finna en dragning som berör intressen i så liten utsträckning som möjligt (ex: bebyggelse och naturmiljöintressen).”*

3.4 Beskrivning av stråk i aktuellt samråd

(Sid 14): *”Aktuellt luftledningsstråk, blått i Figur 6, följer de befintliga 20 kV luftledningarna med start strax öster om fastighet Prismat 2(1). Stråket fortsätter i sydostlig riktning till Fullersta kvarn där det lämnar parallellgången med 20 kV ledningarna. Stråket fortsätter söderut genom tidigare obruten terräng. Det korsar Gamla Stockholmsvägen och passerar Källbrinks idrottsplats. Söder om Svingårdsvägen viker stråket av västerut fram till planerad ny station Glömsta. Stråket berör nästan uteslutande skogsmark.”*

3.5 Nollalternativ

(Sid 15): *”Nollalternativet innebär att ny 130 kV ledning mellan transformatorstationerna Masmö och Glömsta uteblir. Detta innebär att det ökade kapacitetsbehovet i området inte kan tillmötesgå samt driftsäkerheten i området inte kan säkerställas och den framtida elförsörjningen i området undermineras. I ett regionalt perspektiv medför också nollalternativet att det blir svårare att möta efterfrågan på el i Stockholmsområdet, i takt med att regionen växer, och att risken för regional kapacitetsbrist ökar.”*

4.1 Luftledning

4.1.2 Markbehov

(Sid 16): *”Ledningen kommer att uppföras i en trädsäker skogsgata, vilket innebär att inga träd får bli så höga att de riskerar att växa in i eller falla på kraftledningen. Skogsgatans bredd kommer uppgå till ca 40 meter. Vid parallellgång med befintliga 20 kV ledningar kommer delar av den befintliga ledningsgatan att kunna nyttjas för ny 130 kV ledning. Då befintliga 20 kV ledningar behöver vara i drift fram tills att ny 130 kV ledning är byggd så går det dock i nuläget inte att säga hur pass mycket av befintlig ledningsgata som kan nyttjas, som mest kommer skogsgatans bredd att uppgå till ca 40 meter, se Figur 8. Utöver den avverkning som sker inom skogsgatan så behöver enstaka så kallade kanträd avverkas inom sidområdena. Detta gäller träd som är så högväxande att de riskerar att falla på och skada ledningarna.”*

4.1.3 Uppförande av luftledning

(sid 18): *"Under byggskedet uppstår tillfällig lokal påverkan. Det handlar om körning på transportvägar och körvägar i ledningsgatan, tillfälliga upplag och uppställningsplatser för maskiner och material. Avverknings- och röjningsarbetet kan medföra ett tillfälligt hinder i framkomlighet längs stigar och leder."*

4.1.4 Drift och underhåll

(Sid 18): *"Lågväxande vegetation sparas, där detta inte hindrar underhåll och framkomlighet i skogsgatan. I strandzoner vid sjöar och större vattendrag lämnas buskar och lågväxande träd kvar för att bibehålla skuggning i den mån det är möjligt med hänsyn till ledningarnas säkerhet."*

Tillfartsvägar och placering av virkesupplag planeras i samband med avverkningen. I första hand används befintlig ledningsgata som transportväg."

(Sid 19): *"Inför (att) röjnings- och underhållsåtgärder som väsentligt kan tänkas ändra naturmiljön utförs kommer samråd med länsstyrelsen enligt 12 kap. 6 § miljöbalken att genomföras. Samråd kan även behöva genomföras enligt kulturmiljölagen."*

4.2 Markkabel

4.2.1 Utformning av markkabel

(Sid 19): *"Aktuell ledning kommer att utgöras av två kabelförband bestående av tre enledarkablar vardera. Förbanden behöver placeras på ca 0,8 meters avstånd från varandra vilket innebär att det krävs ett schakt som är ca 1,1 meter brett i botten och ca 3,7 meter brett i dagöppningen. Minsta täckdjup, dvs fyllnad ovanför ledningen för att inte riskera ledningarnas säkerhet är 0,9 meter, vilket innebär att schaktets djup blir ca 1,3 meter."*

4.2.3 Markbehov

(Sid 21): *"Vid anläggning av ledningen kommer ett arbetsområde om ca 10–15 meter att behöva tas upp längs med schaktet för att kunna ta sig fram med maskiner samt för uppställning av kabeltrummor och upplag av schaktmassor."*

4.3 Vattenfall Eldistributions principbeslut avseende teknikval

(Sid 22): *"En trädsäker luftledning tar mer mark i anspråk jämfört med markkabel och luftledningen medför även en visuell påverkan som inte uppstår av markkabel. Berörda markägare och övriga intressenter förespråkar därför normalt markkabel i stället för trädsäker luftledning. Som försiktighetsprincip och för att leva upp till likabehandling av omvärlden, kan Vattenfall Eldistribution endast förorda markkabel i undantagsfall där fysiskt utrymme för luftledning saknas, exempelvis i tätbebyggd stadsmiljö."*

5.3 Naturmiljö och fågelliv

(Sid 25): *"Kartläggningsområdena har en varierande miljö men domineras av barrskogsmiljöer, framför allt hållmarkstallskogar. Det förekommer också vattenmiljöer i form av våtmarker och sumpskogar."*

5.3.1 Naturmiljö

(Sid 25): *"Sökanden har gjort en kartläggning av sedan tidigare kända naturmiljövärden inom utredningsområdet för ny kraftledning. Utöver detta har även en naturvärdesinventering (NVI) genomförts för nu aktuella stråk och sträckningar för att komplettera kartläggningen. Resultaten från NVI:n kommer att redogöras i mer detalj i kommande MKB för projektet."*

(Sid 26): *"Det kommunala naturreservatet Gömmaren (NR1) berörs av aktuella stråk. Reservatet inrättades 1995 och har som främsta syfte att bevara ett område som är av stort värde för det rörliga friluftslivet samt som undervisningsområde och utflyktsmål för skolor och barnomsorg. Reservatet syftar även till att bevara och utveckla områdets vetenskapliga natur- och kulturvärden. Reservatet omfattar*

skogsmarker med inslag av ängsmarker som omger klarvattensjön Gömmaren – en populär bad- och fiskesjö. Reservatet är 768 ha stort och ligger sydost om station Masmö (Huddinge kommun, 2010). Den befintliga markförlagda ledningen korsar reservatet och är förlagd som sjökabel genom Gömmaren. Reservatet korsas även i dess sydvästra del av ett flertal luftledningar vilka går i samma ledningsgata från Masmö och söderut mot Botkyrka samt i den nordöstra delen av befintliga 20 kV luftledningar.”

”Inom Gömmarens naturreservat finns Natura 2000-området Fullersta kvarn (N2000), i anslutning till Brandvägen. Luftledningsstråket tangerar områdets södra kant.”

”Luftledningsstråket berör en naturvärdesbiotop med preliminärt högsta värde (NVI19), fyra naturvärdesbiotoper med högt naturvärde (NVI21, NVI25, NVI27 och NVI 31) och 30 naturvärdesbiotoper med påtagligt värde. De flesta naturvärdesbiotoperna utgörs av hållmarkstallskogar men även sumpskogar, myrar, bäckar och andra typer av skog berörs. Ett stort antal naturvärdesträd eller särskilt skyddsvärda träd finns även inom luftledningsstråket, se karta i Bilaga 3.”

”Sedan tidigare identifierade värden inom luftledningsstråket utgörs av fem nyckelbiotoper (NY1-NY5) och tio sumpskogar (S1-S10) med huvudsakligen skogliga värden.

Ett småvatten som bedöms ha potential som groddjursreproduktionslokal (GROD1) har även identifierats inom luftledningsstråket söder om Fullersta kvarn.

Luftledningsstråket korsar Fullerstaån strax norr om Dammtorpsvägen. Ån omfattas av strandskydd.”

(Sid 27): ”Sökanden vill påpeka att alla naturmiljöobjekt som redovisas inom luftledningsstråket i aktuellt samrådsunderlag inte kommer att påverkas i slutändan. Redovisat stråk är mycket brett och planerad ledning kommer i slutändan att kräva en ca 40 meter bred avverkad skogsgata längs med en sträckning inom stråket. Vid framtagning av slutgiltig sträckning kommer strävan att vara att följa befintliga 20 kV ledningar, för att samordna nytt intrång med befintligt, men även att undvika naturvärdesbiotoper med höga värden samt särskilt skyddsvärda träd. Detta arbete har redan påbörjats (se exempelsträckningar i karta i Bilaga 3). Även inkomna synpunkter i samrådet kommer att bidra till slutgiltig ledningssträckning.”

5.3.2 Fågelliv

(Sid 29): ”En fågelinventering har genomförts för nu aktuella stråk. Som komplement till fågelinventeringen har ett artuttag från SLU Artdatabanken (med skyddsklassade arter, rödlistade arter och arter listade i fågeldirektivets bilaga 1) genomförts. En biotopstudie har även gjorts för att bedöma om aktuell kraftledning kan öka risken för kollision av känsliga fågelarter samt om en breddning av ledningsgatan skulle medföra en risk för påverkan på häckande arter genom avverkning av kända boträd. Kontakter har också tagits med lokala ornitologer i de fall det funnits anledning att följa upp uppgifter i artuttaget.”

(Sid 30): ”Baserat på resultatet från fågelinventeringen bedöms projektet främst riskera att påverka fågelfaunan negativt genom förlust av hålträd (stare, skogsduva och svartvit flugsnappare) eller förlust av skogshabitat (talltita och mindre hackspett). Dessa arter är i allmänhet knutna till områden som i NVI:n identifierats ha högre naturvärden. Vissa identifierade arter som för sin häckning behöver öppna landskap (såsom grönfink, ärtsångare och gulspurv) kan i stället komma att gynnas av en bredare ledningsgata.”

6 Miljöeffekter och hänsynsätgärder

6.1 Bedömning

6.1.2 Naturmiljö och fågelliv

(Sid 36): ”Sökanden kommer, som tidigare nämnts, att eftersträva att följa befintliga 20 kV ledningar för att samordna nytt intrång med befintligt inom naturreservatet. Samtidigt behöver dock objekt med höga

naturvärden i närheten av befintlig skogsgata undvikas. De objekt som Sökanden avser att undvika upptag av ledningsgata inom är Fullersta kvarns Natura 2000-område (utgörs även av nyckelbiotop NY1) samt den naturvärdesbiotop som innehar högsta naturvärde, NV119. Intrång i naturvärdesbiotoper med högt naturvärde kommer att eftersträvas. Kompensationsåtgärder kommer tas fram där så krävs för förlorade naturvärden. Sökandens strävan är att ny ledning enbart (totalt sett) ska leda till små miljöeffekter för naturmiljön.”

6.2 Samlad bedömning

(Sid 39): *”Med nuvarande kunskap bedöms ny ledning, enligt aktuella stråk, huvudsakligen leda till negativa miljöeffekter på:*

- *Skogliga naturvärden inom Gömmarens naturreservat*
- *Friluftsliv i Gömmarens naturreservat*
- *Inskränkningar i markanvändning*

Hänsynsåtgärder föreslås i kapitel 6.1 för att förebygga och avhjälpa negativa effekter. De faktiska hänsynsåtgärder (och kompensationsåtgärder) som ska genomföras gällande naturmiljö inom Gömmarens naturreservat kommer att tas fram tillsammans med Huddinge kommun. Sökandens strävan är att enbart små negativa miljöeffekter ska uppstå på naturmiljön totalt sett.”

Våra synpunkter

Naturskyddsföreningen Huddinge accepterar naturligtvis de övergripande motiven för utbyggnad av elnätet. Konsekvenserna av motsatt ståndpunkt framgår av Nollalternativet. Vi vill emellertid också påpeka att den nödvändiga omställning, som klimatkrisen kräver, förutsätter en långt gången energieffektivisering. Det kan hävdas att vår tids kanske största problem är den ständigt ökande konsumtionen av energi.

I det aktuella fallet är problemet främst att Gömmarskogen är ett naturreservat, med demokratiskt beslutade – och oerhört väl motiverade - föreskrifter. Av dessa framgår t ex att det (utan kommunens tillstånd) är förbjudet att ”dra fram mark- eller luftledning” liksom att ”avverka eller utföra annan skoglig åtgärd utöver vad som anges i framställd skötselplan”. Det framgår också av handlingarna att det ”genom Gömmarområdet löper ett reservat för en 400 kV-ledning”. Enligt uppgift från Vattenfall handlar detta reservat om befintlig kraftledning söderut från Masmö mot Fittja. Några andra reservat nämns inte.

En ny luftledning i en 40 meter bred gata genom reservatet rimmar naturligtvis mycket illa med motiven för reservatets bildande. Även om Vattenfall skulle lyckas i sin strävan om endast små negativa miljöeffekter är det visuella och praktiska intrånget mycket olyckligt.

Genom området går idag den sk Brandvägen i en sträckning, som ligger mycket nära den planerade nya luftledningen. En dragning utmed Brandvägen avvisas av Vattenfall tidigt (sid 12 i samrådsunderlaget): *”Att gå parallellt med denna bedöms av Sökanden inte som ett bra alternativ då vägens sträckning inte är rak, vilket skulle innebära att ledningen ändå behöver avvika från den befintliga infrastrukturen.”* Vi ifrågasätter detta motiv och finner det svagt i förhållande till den skada andra dragningar innebär. Helst vill vi se en markledning utmed Brandvägen, men en luftledning där vore mindre skadlig än den nu föreslagna.

Med detta sagt motsätter sig Naturskyddsföreningen Huddinge den föreslagna kraftledningen genom Gömmarens naturreservat.

/Styrelsen

Naturskyddsföreningen Huddinge